

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ
ТА ПЕДАГОГІЦІ – ПРОГРЕС МАЙБУТНЬОГО»**

17-18 травня 2019 р.

ЧАСТИНА ІІ

**Одеса
2019**

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)
С91

С91 Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього:
Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції
(17–18 травня 2019 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. – Ч. 2. –
104 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)

© Автори статей, 2019
© Південна фундація педагогіки, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 5. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бакуменко Т. К.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ У ПРОЦЕСІ
СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРАГНЕННЯ
ДО ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ.....6

Курган О. В.

ВИЯВЛЕННЯ, ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ КРАЩИХ
ОСВІТНІХ ПРАКТИК У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ 10

Рибак М. О.

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ УМІНЬ ВИКОНАВСЬКОЇ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПІДГОТОВКИ
ДО ПРОФЕСІЇ ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА 14

Колодич О. Б.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 18

СЕКЦІЯ 6. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Дудікова Л. В.

РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІКАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ МЕДИЦИНИ: ОСНОВНІ ЕТАПИ 22

СЕКЦІЯ 7. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН

Довгань Н. О.

ГАБІТУС ЯК МЕНТАЛЬНИЙ КОНСТРУКТ ПОКОЛІНЬ..... 26

СЕКЦІЯ 8. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бачкало А. В.

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІА-РЕСУРСІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 30

Вдовиченко Р. П., Андрощук К. Е.

МЕТОДИКА РАНЬОГО РОЗВИТКУ ІБУКА МАСАРУ 33

Герасименко А. С.

АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ
В ПЕДАГОГІЧНИХ ПОШУКАХ В. ЗЕНЬКОВСЬКОГО 37

Олексієнко Н. В.

СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ 40

Остапенко Л. В. РОЗВИТОК ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ У І ПОЛОВИНІ ХХІ СТОЛІТТЯ ...	45
Приладишева Л. М. ЕМПІРИЧНИЙ ВИМІР ОСОБЛИВОСТЕЙ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....	48
Ракітянська Л. М. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	50
Кримчак Л. Ю., Рижкова А. В., Моложенко Є. С. ТЮТЮНОПАЛІННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	54
Саснюк Ю. О., Руденко Ю. А. ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	58
Семіняга Я. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА	61
Стефіна Н. В. ПІСЕННИЙ РЕПЕРТУАР – ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЧИСТОТИ ІНТОНУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	66
СЕКЦІЯ 9. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	
Бурлаченко Н. В. ПРОБЛЕМНІ ЗАВДАННЯ ЯК ПРИЙОМ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВНЗ.....	71
Кирилюк В. М. МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ХОРЕОГРАФІЇ	75
Коростіянець Т. П. ПРОЄКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ СТУДЕНТА ВУЗА – МАЙБУТНЬОГО БАКАЛАВРА.....	79
Макогончук Н. В. ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З «ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»	82
Маринченко Г. М. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ТА ІНТЕРНЕТ СЕРВІСІВ.....	87
Прокопчук В. Ю. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ.....	88

Скиба Т. Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	94
Eugenia Smyrnova-Trybulska SOME ASPECTS OF THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN PEDAGOGICAL EDUCATION AND SCIENCE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	98

СЕКЦІЯ 7. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН

Довгань Н. О.

кандидат психологічних наук, докторант

*Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

ГАБІТУС ЯК МЕНТАЛЬНИЙ КОНСТРУКТ ПОКОЛІНЬ

У пошуках пояснення взаємопов'язаності поколінного ментального прояву і історичного базису були конкретизовані задачі опрацювання аспекту вибудовування соціальної реальності в соціокультурних вимірах, відносних і нестабільних, суб'єктних відправних поколінних рухах та об'єктивній фактичності світу. А саме, наголошено, на необхідності визначення коридорів можливих і реальних взаємодій поколінь в соціально-психологічному просторі та важелів соціальної активності різних за віковою площиною акторів у єдиному часовому вимірі. Для визначення причинно-наслідкових зв'язків поколінь, на основі наукових позицій Pierre Bourdieu [1; 2], було артикульовано впливові у соціальному просторі латентні структури і особливості реалізації поколінних диспозицій. За результатами аналізу ракурсів інтерпретування Р. Bourdieu структурності соціуму і конструктів соціальних схем сприймання, щодо [3] (1) суспільних впливів на утворення соціальних обмежень – детермінацій, (2) умов існування акторів, (3) проявів поколінної ментальності, були виокремленні фокуси трактування габітусу Р. Bourdieu:

– як системи *диспозицій* (від англ. disposition – готовності, *схильності* суб'єкта до поведінкового акту), стійких і можливих для перенесення, які є структурованими і такими, що структурують реальність, придбаними, постійними і породженими; диспозицій, лише умовно обмежених нормами; диспозицій, що є фундаментом довільних практик, без навмисного прагнення і без свідомого підпорядкування правилам; диспозицій, сформованих у відносинах, щодо пристосування до соціальних позицій;

– як *продукту* соціального світу та інкорпорації об'єктивної необхідності;

– як *генератору стратегій*, пристосування до соціальних ситуацій;
– як *раціональної дії*, якою рухає «відчуття гри»; *способу пояснення дії* людей, що приймають участь у «грі», і, безпосередньо, «*відчуття соціальної гри*», тобто, включення менших об'єктів до складу більших, як образів і способів здійснення практики;

– як *примушення часом* і, одночасно, *вимоги соціальної гри*, щодо відносин, взаємодій членів груп, які іманентно перебувають у грі, мають відчуття необхідності і підготовлені до сприймання і виконання;

– як соціального агента, *оператора конструювання об'єктів*;

– як *принципу*, що не обирає дію, а *пристосовує* до соціальних ситуацій;

– як обумовленого соціально адаптованого *способу життя*;

– як *соціальних смаків*, сформованих соціальними умовами і соціальними умовностями;

– як *смаків, чи схем* осмислення і систематизації себе за ознаками [3];

– як *системи схем* сприйняття, оцінювання і організації принципів дій та виробництва *практик* – операцій, що висловлюють соціальну позицію;

– як можливості *прогнозування практик* – особливої моделі поведінки в певних обставинах (при цьому, враховується, що недетермінованість габітусу в критичних ситуаціях не дозволяє використовувати його в якості константи, а моделі поведінки не можуть бути остаточно упорядкованими, системними, визначеними заздалегідь);

– як *генератору практик*, у просторі (полі) актуальних природних схильностей і нахилів акторів;

– як *спонтанність*, що породжує і підпорядковується практичній логіці буденного життя;

– як *ментальної структури*, що є продуктом інтеріоризації, засобом сприймання реальності;

– як *образу*, модельованого соціальними факторами, реалізованого учасниками групи [3].

За результатами теоретичного аналізу було визначено, що у дослідженні психології соціокультурної взаємодії поколінь *ментальні конструкти* пояснення, інтерпретування психічних утворень, накоплених протягом міжкультурних поколінних взаємодій, що реалізуються у соціальних процесах пізнання, включення акторів у дійсність, будуть окреслені в рамках категорії *габітусу* запропонованої Р. Bourdieu, спрямованої на вивчення латентних структур вибудовування індивідуальної і

групової реальності. *Габітус* буде використано як синтетичний прояв ментальних конструктів, модельованих соціальними факторами, що опосередковують відчуття реальності – «*sens of one's place*» (відчуття знаходження на своєму місці) і «*sens of others' place*» (відчуття чужого для себе місця) в диспозиціях, стратегіях, практиках, соціальних іграх акторів [3]. Адже, поколінні габітуси, як своєрідні механізми соціально-психологічного простору, у «згорнутому» ракурсі можуть бути представлені моделлю ресурсів соціокультурних вимірів, які задають шляхи виборів реалізації динамічних форм агрегованого ментального досвіду, по-перше, у пристосуванні до соціально-історичних умов реалізації потенціалів; по-друге, у гнучкому, своєчасному змінненні метрик проявів ієрархій, змістів, динамічності, домінуючого оволодіння і відступу у соціальних зв'язках; і, по-третє, ментальних рухів презентацій світу поколінних диспозицій. Тому *габітус* як ментальний конструкт поколінь буде розглянуто також, як ментальна схема отримання, породження, об'єднання, оцінювання, класифікації і використання досвідів; як *диспозиційні рухи* вибудовування оновлених форм фігурацій – поколінних зв'язків, що приписують або пророкують необхідні форми взаємодій, необхідні (для задоволення потреб) кожному актору в «своїх оптимальних» формах.

Важливо зазначити, що *габітус* як ментальний конструкт буде представлено, також, і як породження ментальності. Тобто, продукт загально групової психічної діяльності, що реалізується у динамічному вибудовуванні поколінного досвіду і смислів. Адже, як зазначають Gilles Fauconnier і Mark Turner концертуальне змішування ментальних просторів грає у житті суспільства фундаментальну роль у побудові смислів життя (смислів нових поколінь). Де артикуляція конструкції уявлень і організації знань, умовно незалежних ментальних просторів, їх частковий збіг, у природньому змішуванні, призводить до нових смислів, глобального розуміння і концептуальних стискань, в яких ментальні пакети інтерпретування реальності є частковою збіркою елементів реальності, суб'єктів, моделей практик [4]. Що дає змогу стверджувати про можливість збереження базових аспектів минулого і привнесення знання сучасного в контекстах історичних ситуацій, саме у переплетенні ментальних просторів поколінь. Де, змішані простори поколінь Батьків, Прабатьків, з одного боку, набувають нової динаміки, але, з іншого, у з'єднаннях соціальних вимірів залишається статичними базова культурна основа, способи прояву габітусу і реалізацій диспозицій. Що й виокремлює

питання знаходження зон пересічних стискань досвідів у вибудовуванні нових моделей реальності покоління Дітей, необхідні і актуальні для сучасників в конкретній історичній площині.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурдьё П. (2005) Социальное пространство: поля и практики. М. : Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя., (Серия «Gallicinium»).

2. Бурдьё П. (2001) Практический смысл. «АЛЕТЕЙЯ», Сн-Петербург «Институт экспериментальной социологии», Москва Отв. ред. пер. и Послесл. Н. А. Шматко. СПб. : Алетейя.

3. Бурдьё П. (1994) Начала. Социальное пространство и символическая власть Choses dites: Пер. с фр./Pierre Bourdieu. Choses dites. Paris, Minuit, 1987. Перевод Шматко Н.А., М. : Socio-Logos. Доступно за <http://bourdieu.name/content/socialnoe-prostranstvo-i-simvolicheskaja-vlast>.

4. Gilles Fauconnier and Mark Turner (2003) Conceptual blending, form and meaning. *Recherches en communication*, n° 19. P. 56-86. Taken from <http://tecfa.unige.ch/tecfa/maltp/cofor-1/textes/Fauconnier-Turner03.pdf>.